

HELGUVÍK - VIÐLEGUBRYGGJA OG OLÍUGEYMAR

MINNISBLAÐ

VERKNÚMÉR: 23132001
VERKHLUTI: 03
HÖFUNDUR: EIJ
RÝNIR: HuG
DREIFING: Skipulagsstofnun, FSRE og Reykjaneshöfn

DAGS.: 2025-04-28

Efni: Viðbrögð framkvæmdaaðila við umsögnum vegna matsskyldu

Vísað er til fyrirspurnar um matsskyldu vegna geymslu skipaolíu við Helguvík og stækkun Helguvíkurhafnar sem kynnt var á Skipulagsgátt 14. janúar til 12. febrúar 2025. Einnig er vísað til tölvupósts Skipulagsstofnunar 16. apríl 2025 þar sem stofnunin óskar eftir viðbrögðum framkvæmdaaðila við umsögnum. Auk þess er vísað til tölvupósts stofnunarinnar sama dag þar sem kemur fram hvaða umsögnum hún telur að helst þurfi að svara.

Umsagnir bárust frá Suðurnesjabæ, Reykjanesbæ, Heilbrigðiseftirliti Suðurnesja, Umhverfis- og orkustofnun, Náttúrufræðistofnun Íslands, Vegagerðinni og Minjastofnun Íslands. Neðangreind eru svör framkvæmdaaðila við tilteknum umsögnum umsagnaraðila sem framkvæmdaraðili telur að bregðast þurfi við.

1 Umsögn Suðurnesjabæjar

Umsögnin kallar ekki á viðbrögð framkvæmdaraðila.

2 Umsögn Reykjanesbæjar

Umsögnin kallar ekki á viðbrögð framkvæmdaraðila.

3 Umsögn Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja

Umsögn/athugasemd:

Í gögnum kemur fram að gert sé ráð fyrir aðstöðuhúsi og starfsmannarými þá kemur einnig fram að olíuskiljur verði tengdar við fráveitu frá þeim rýmum eða svæðum þar sem olía gæti spillst. Hinsvegar er ekki að sjá í gögnum nánari upplýsingar um fráveitu frá svæðinu almennt.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Veitur á framkvæmdasvæðinu, og þar með talin fráveita, verða tengdar við veitukerfi Reykjanesbæjar við Helguvík. Reiknað er með að fráveita frá starfsmannaaðstöðu og olíubirgðastöð verði tengd við fráveitukerfi sveitarfélagsins og samkvæmt þeim kröfum sem um það gilda.

Umsögn/athugasemd:

Samkvæmt eldri gögnum og kortasjá sveitarfélagsins liggja tvær skólpútrásir inn í höfnina og aðrar tvær skólpútrásir rétt fyrir aftan sjóvarnargarð fyrir viðlegukantinn. Grein 9.2 í reglugerð nr. 798/1999 um fráveitur og skólp segir: „Öllu skólpi sem veitt er til sjávar skal veitt minnst 5 metra niður fyrir

meðalstórstraumsfjöruborð eða 20 metra út frá meðalstrórstraumsfjörmörkum enda séu skilyrðin í 6. og 10. gr. uppfyllt. Óheimilt er að leiða skólp þannig að frárennslisop opnist til hafna.“

HES hefur áður bent sveitarfélaginu sem um ræðir á að fráveita á þessu svæði uppfylli ekki kröfur um hreinsun samkvæmt reglugerð nr. 798/1999 um fráveitu og skólp. Þann 2. nóvember 2022 óskaði embættið eftir lýsingu, stöðuskýrslu og úrbótaáætlun um fráveitu sveitarfélagsins. Óskað var eftir að gögn bærust fyrir 30. mars 2023. Umbeðin gögn hafa enn ekki borist.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Fráveitumál á svæðinu eru alfarið á ábyrgð sveitarfélagsins og vísar framkvæmdaraðili alfarið á Reykjanesbæ varðandi svör við þeim spurningum sem fram koma í umsögn HES. Jafnframt er ítrekað að skólpútrásir eru ekki hluti af framkvæmdinni. Framkvæmdaraðili tekur hins vegar undir mikilvægi þess að fráveitumálum á svæðinu verði komið í gott horf til framtíðar.

Umsögn/athugasemd:

Líkt og fram kemur í gögnum þá er Umhverfis- og orkustofnun útgefandi starfsleyfis í samræmi við viðauka II, tölulíð 4 í lögum um hollustuhætti og mengunarvarnir nr. 7/1998.

Aðkoma Heilbrigðiseftirlits Suðurnesja að framkvæmdinni snýr helst að því að leiðbeina og yfirfara gögn finnist mengun í jarðvegi, útgáfu leyfis fyrir starfsmannabústöðum, leiðbeiningar og eftirlit í kjölfar mengunarslyss, komi til þess og ef á við aðkomu að fráveitulausnum.

Heilbrigðiseftirlit Suðurnesja telur nægilega gert grein fyrir þeim þáttum sem embættið tekur sérstaklega til skoðunar og gerir ekki frekari ábendingar eða athugasemdir við matsáætlunina.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Athugasemdin kallar ekki á viðbrögð.

4 Umsögn Umhverfis- og orkustofnunar

Umsögn/athugasemd:

Áhrif á vatnshlot

Í matsskyldufyrirspurninni eru vatnshlotin sem framkvæmdin nær til nefnd, þ.e.a.s. grunnvatnshlotið Rosmhvalanes 2 (104-115-2-G) og strandsjávarvatnshlotið Hafnir að Gróttu (104-1382-C). Umhverfis- og orkustofnun bendir á að umhverfismarkmið fyrir þessi vatnshlot hafa verið skilgreind. Umhverfismarkmið fyrir grunnvatnshlotið eru þau að hafa góða magnstöðu og gott efnafræðilegt ástand. Umhverfismarkmið fyrir strandsjávarvatnshlotið eru að hafa gott vistfræðilegt og gott efnafræðilegt ástand.

Umhverfis- og orkustofnun leggur áherslu á að þegar framkvæmdir sem geta haft áhrif á vatn eru fyrirhugaðar þá þarf að framkvæma mat á áhrifum þeirra á vatnshlotin. Tilgangurinn með áhrifamati er að setja fram lýsingu á framkvæmdinni og meta hvort að áhrif hennar geti valdið því að umhverfismarkmið vatnshlotanna sem framkvæmdin nær til náist ekki. Umhverfismarkmið vatnshlota eru lagalega bindandi og sýna þarf fram á að þau náist áður en framkvæmdir hefjast. Óheimilt er að gefa út leyfi fyrir framkvæmdum ef þær valda því að umhverfismarkmið nást ekki. Mikilvægt er að áhrifamat sé gert eins snemma í undirbúningsferli framkvæmda og hægt er. Hægt er að endurskoða og uppfæra áhrifamat síðar í ferlinu eftir því sem gögn varðandi framkvæmdina verða nákvæmari og skýrari.

Umhverfisstofnun gaf í desember 2024 út leiðbeiningaritið Mat á áhrifum framkvæmda og starfsemi á vatnshlotum¹. Þar er því list hvernig eigi að bera sig að við gerð áhrifamats. Mikilvægt er að áhrifamat sé skriflegt og að það sé skýrt sett fram.

Þeir gæðaðættir sem notaðir eru til að meta ástand grunnvatnshlota eru breytingar á hæð grunnvatnsyfirborðs (magnstaða grunnvatns), leiðni og styrkur mengunarvalda. Gæðaðættir til mats á ástandi yfirborðsvatnshlota, þ.m.t. strandsjávarvatnshlota eru eftir því sem við á líffræðilegir (þ.e.

hryggleysingar, svifþörungar, vatnablöntur), eðlisefnafræðilegir (næringarefni, fosfór, nítrat og kísill) og vatnsformfræðilegir eins og fram kemur í reglugerð nr. 535/2011 um flokkun vatnshlota, eiginleika þeirra, álagsgreiningu og vöktun.

Landfylling er einn af þeim þáttum sem getur haft áhrif á vatnsformfræðilega gæðabætti í strandsjávarvatnshlotum. Ekki hefur verið ákveðið hvaða matsþætti á að nota til að meta vatnsformfræðilegt ástand strandsjávarhlota á Íslandi. Því skal notast við þá almennu matsþætti sem reglugerð nr. 535/2011 setur fram þegar áhrif framkvæmda á vatnsformfræðilegt ástand strandsjávar er metið. Í reglugerðinni eru tveir gæðabættir settir fram, þ.e. sjávarföll og formfræðileg skilyrði. Vatnsformfræðilegir álagþættir geta verið margs konar. Dæmi um matsþætti fyrir strandsjávarvatnshlot væru stefna ríkjandi strauma, ölduhrif, breytileiki í dýpt, kornastærð, botngerð og gerð svæðis milli há- og láglæðimarka sem landfylling og aðrar framkvæmdir geta haft áhrif á.

Í 28. gr laga nr. 36/2011 um stjórn vatnamála segir að við afgreiðslu umsóknar um leyfi til nýtingar vatns og við aðra leyfisveitingu til framkvæmda á grundvelli vatnalaga, laga um rannsóknir og nýtingu á auðlindum í jörðu og um leyfi á grundvelli skipulagslaga og laga um mannvirki skuli leyfisveitandi tryggja að leyfið sé í samræmi við þá stefnumörkun um vatnsvernd sem fram kemur í vatnaáætlun.² Því er mikilvægt að öll leyfi sem eru gefin út vegna starfseminnar séu í samræmi við stefnumörkun vatnaáætlunar.

Að mati stofnunarinnar þarf að framkvæma ítarlegra áhrifamat áður en framkvæmdir hefjast til að meta áhrif framkvæmdarinnar á vatnshlotin sem um ræðir.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Framkvæmdaraðili bendir á það sem kemur fram í fyrirspurn um matsskyldu framkvæmdarinnar að áhrif á vatnshlot vegna framkvæmdarinnar eru talin ólíkleg. Eigi að síður mun framkvæmdaraðil framkvæma umrætt áhrifamat vegna framkvæmdarinnar og starfsemi henni tengdri á vatnshlot ef leyfisveitendur gera kröfu um slíkt.

Umsögn/athugasemd:

Landfylling

Í fyrirspurninni um matsskyldu kemur fram að framkvæmdin felist meðal annars í landfyllingu og áætlað er að það þurfi 150.000 m³ til landfyllingar við viðlegukanta. Vinnsla jarðefna (efnistaka) er starfsleyfis skyld hjá heilbrigðiseftirliti sbr. 112 tl. IV. viðauka laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og ef gert er ráð fyrir opinni landfyllingu er um að ræða varp í hafið samkvæmt 9. gr. laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda. Umhverfis- og orkustofnun vekur athygli á að samkvæmt 9. gr. laganna er varp efna og hluta í hafið óheimilt. Umhverfis- og orkustofnun getur þó, að fenginni umsögn Hafrannsóknastofnunar, veitt leyfi til að eftirtöldum efnum og hlutum sé varpað í hafið:

- *dýpkunarefnum,*
- *náttúrulegum, óvirkum efnum, þ.e. föstum jarðefnum sem ekki hafa verið unnin efnafræðilega og samsett eru úr efnum sem ólíklegt er að losni út í hafsvæðið,*
- *fiskúrgangi frá fiskverkunarstöðvum í landi, enda standi sérstaklega á.*

Umhverfis- og orkustofnun getur ekki veitt leyfi til varps í hafið vegna fyrirhugaðra framkvæmda nema sýnt verði fram á að efnið falli undir b-lið 9. gr., þ.e. að um sé að ræða náttúruleg, óvirk efni og upplýsingar berist samkvæmt viðauka I við Leiðbeinandi reglur um meðferð dýpkunarefnis áður en framkvæmdir hefjast.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Framkvæmdin gerir ráð fyrir landfyllingu innan við stálþil og því er ekki gert ráð fyrir að um sé að ræða opna landfyllingu í skilningi laga nr. 33/2004 um varnir gegn mengun hafs og stranda. Framkvæmdin gerir því ekki ráð fyrir að efni verði varpað í hafið vegna landfyllingar. Við hönnun viðlegukants verður jafnframt tekið mið af því að ekki komi til varps á efnum í hafið vegna framkvæmdarinnar. Dýpkun

hafnarinnar er að mestu lokið og ekki er gert ráð fyrir umfangsmiklum efnisnámi vegna þess, en komi til dýpkunar í höfninni verður það efni nýtt á landi.

Umsögn/athugasemd:

Olíubirgðastöð

Í matsskyldufyrirspurninni kemur fram að framkvæmdin og starfsemi sem áformuð er í olíubirgðastöðinni muni uppfylla ákvæði reglugerðar um varnir gegn olíumengun frá starfsemi í landi nr. 884/2017 með síðari breytingum. Að eldsneytisgeymar birgðastöðvarinnar verða staðsettir í steinsteyptri geymsluþró, þ.e. leikavörn sem uppfyllir kröfur ofangreindrar reglugerðar um leikarmynd. Enn fremur að yfirborðsvatn frá olíubirgðastöðinni verði leitt í gegnum olíuskilju og að hún muni vera í samræmi við leiðbeiningar Umhverfisstofnunar um olíuskiljur og ÍST EN 858-1 og ÍST EN 858-2 staðal Skiljukerfi fyrir léttu vökva (t.d. olíu og bensín). Umfang og útfærsla olíuskiljunnar verði sniðin að aðstæðum í Helguvík.

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að í desember 2024 gaf Umhverfisstofnun út endurbættar Leiðbeiningar um olíuskiljur.⁴ Umhverfis- og orkustofnun leggur áherslu á mikilvægi þess að við hönnun, byggingu og rekstur olíubirgðastöðvarinnar séu ákvæði reglugerðar nr. 884/2017 uppfyllt og að farið verði eftir leiðbeiningum stofnunarinnar við val og rekstur olíuskilja til þess að lágmarka umhverfisáhrifin af framkvæmdinni. Einnig bendir stofnunin á að starfsemi olíubirgðastöðva fellur undir Viðauka I. A. laga nr. 33/2004 um bráðamengun hafs- og stranda, þ.e.a.s. starfsemi sem getur valdið bráðamengun á hafi eða ströndum vegna eðlis starfseminnar og/eða nálægðar hennar við sjó. Þá vekur stofnunin athygli á tilkynningarskyldu til Vinnueftirlitsins m.t.t. reglugerðar nr. 1050/2017 um varnir gegn hættu á stórslysum af völdum hættulegra efna og að leita skal samþykkis Umhverfis- og orkustofnunar fyrir birgðageymslunum skv. 6.11.4. gr. byggingareglugerðar nr. 112/2012.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Framkvæmdaraðili mun nýta nýjar leiðbeiningar stofnunarinnar um olíuskiljur við verkhönnun framkvæmdarinnar. Einnig mun framkvæmdaraðili leita samþykkis Umhverfis- og orkustofnunar vegna olíubirgðastöðvarinnar samkvæmt gr. 6.11.4. í byggingareglugerð nr. 112/2012.

Umsögn/athugasemd:

Starfsleyfi

Umhverfis- og orkustofnun bendir á að starfsemi olíubirgðastöðva er starfsleyfisskyld hjá stofnuninni og fellur undir 4. tl. viðauka II laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og 4. tl. viðauka IX. reglugerðar nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit. Rekstraraðili þarf að sækja um starfsleyfi. Umhverfis- og orkustofnun tekur fram að málshraði fyrir starfsleyfisveitingu eru 240 dagar frá því fullnægjandi umsókn hefur verið samþykkt, starfsemi getur ekki hafist fyrr en starfsleyfi hefur verið gefið út.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Sambærileg starfsemi er nú í Helguvík á vegum íslenskra stjórnvalda og Atlandshafsbandalagsins (NATO). Reiknað er með að sótt verði um viðauka við það starfsleyfi sem er í gildi til Umhverfis- og Orkustofnunar áður en starfsemin hefst, sbr. ofangreind ákvæði laga nr. 7/1998 um hollustuhætti og mengunarvarnir og reglugerðar nr. 550/2018 um losun frá atvinnurekstri og mengunarvarnaeftirlit.

Umsögn/athugasemd:

Niðurstaða

Umhverfis- og orkustofnun telur að framkvæmdin eins og hún er sett fram í matsskyldufyrirspurninni sé ekki líkleg til að hafa í för með sér umtalsverð umhverfisáhrif og sé því ekki háð umhverfismati.

Viðbrögð framkvæmdaraðila:

Athugasemdin kallar ekki á viðbrögð.

5 Umsögn Náttúrufræðistofnunar

Umsögnin kallar ekki á viðbrögð framkvæmdaraðila.

6 Umsögn Vegagerðarinnar

Umsögnin kallar ekki á viðbrögð framkvæmdaraðila.

7 Umsögn Minjastofnunar Íslands

Umsögnin kallar ekki á viðbrögð framkvæmdaraðila.